

TRAFIKSKADENÄMNDEN

Cirkulärreferat 1-2010

Fråga om samordning av ersättning för ideell skada

Viss ersättning för ideell skada har med anledning av trafikolycksfallet utgått ur den danska arbetsskadeförsäkringen. Den ersättning som sålunda utgått har ej ansetts samordningsbar med ersättningen för ideell skada ur trafikförsäkringen.

I ett yttrande den 12 oktober 2009 anförde nämnden bl.a. följande.

”Bolaget har gjort gällande att den ersättning för ideell skada som UK erhållit ur dansk arbetsskadeförsäkring bör samordnas med trafikskadeersättningen. UK har å sin sida gjort gällande att ersättningen ur den danska arbetsskadeförsäkringen ej skall avräknas.

Nämndens bedömning

Av 5 kap 3 § skadeståndslagen framgår att vid bestämmande av ersättning för inkomstförlust samt för förlust av underhåll skall avräkning av viss ersättning från annat håll ske. Motsvarande lagstiftning saknas dock i fråga om bestämmande av ersättning för ideell skada och det har i såväl förarbeten som doktrin uttalats att sådan avräkning mer sällan torde kunna göras, se bl.a. prop. 1975:12, sid. 124 ff. samt Hellner / Johansson, skadeståndsrätt, 6 uppl. sid. 393 samt Nordenson, kommentar till trafikskadelagstiftningen, sid. 121 ff. Vidare noterar nämnden att den danska arbetsskadeförsäkringen synes sakna regressrätt mot trafikförsäkringen. Nämnden kan på föreliggande utredning inte finna stöd för ett antagande att den ersättning UK erhållit ur den danska arbetsskadeförsäkringen kan samordnas med trafikskadeersättningen.”

Dnr 2864-2009

TRAFIKSKADENÄMNDEN

Cirkulärreferat 2-2010

Fråga om ersättning för utseendemässig förändring

En skadelidande har till följd av en trafikolycka fått en hjärnskada (90 procents invaliditet), som har medfört att han har fått en utseendemässig förändring. Den skadelidande har inte ansetts berättigad till ersättning för utseendemässig förändring.

I ett yttrande den 10 november 2009 anförde nämnden bl.a. följande.

”LE gör gällande att hans utseende har förändrats till följd av trafikskadan och yrkar ersättning för utseendemässig förändring med 210 000 kr.

Nämndens bedömning

Av den medicinska utredningen framgår att LE till följd av trafikolyckan har fått en hjärnskada som har medfört att han har fått en utseendemässig förändring. Nämnden anser att den utseendemässiga förändringen som LE har fått på grund av hjärnskadan är en direkt följd av denna och får därför anses ingå i invaliditetsgraden. Ersättning för denna utseendemässiga förändring får därför - till skillnad från andra fysiska skador - anses ingå i ersättningen för bestående men.”

Dnr 1771-2009

TRAFIKSKADENÄMNDEN

Cirkulärreferat 3-2010

Fråga om ersättning för psykiskt lidande av övergående natur (sveda och värk) till följd av nära anhörigs livshotande skada

Föräldrar och bror till en livshotande skadad dotter respektive syster har inte ansetts berättigade till ersättning för psykiskt lidande av övergående natur enligt 5 kap. 2 § 3 p. skadeståndslagen.

I ett yttrande den 10 november 2009 anförde nämnden bl.a. följande.

”SK var som passagerare i en personbil med om en trafikolycka den 13 mars 2005 som orsakades av bilförarens grova vårdslöshet. Hon fick mycket svåra kroppsskador med allvarliga blödningar i hjärnan och efterföljande hjärnsvullnad och är sedan olyckan rullstolsburen.

SK ådrog sig vid trafikolyckan enligt ett läkarintyg en kontusionsblödning och svullnad i hjärnans båda frontallobber och opererades med bifrontal kraniotomi i tryckavlastande syfte dvs man tog bort stora benbitar från kraniet under en längre tid i livräddande syfte för att sedan återinsätta dessa. Hon fick vidare en lungkontusion och blödning i hypofysen, hon har påtagligt nedsatt syn på vänster öga, nedsatt talförmåga, pareser i samtliga extremiteter, nedsatt kognitiv funktion samt nedsatt motorik. I intyget anges att hennes skador var livshotande.

Bilföraren dömdes av Eskilstuna tingsrätt den 11 juni 2007 för grovt vållande till kroppsskada och grov vårdslöshet i trafik. Domen har vunnit laga kraft.

SKs föräldrar och bror har yrkat ersättning för psykiskt lidande till följd av SKs livshotande skada med 25 000 kr vardera. Till stöd för sina yrkanden har de hänvisat till vad som ovan angivits rörande SKs livshotande skador samt påtalat att rätten till ersättning i praxis och lagstiftning har utvecklats så att nära anhörig numera kan vara berättigade till ersättning även i situationer då dödsfall inte har inträffat, d v s vid svår skada varvid de har hänvisat till NJA 2006 s. 181.

Bolaget anser inte att sådan ersättning bör utgå ur trafikförsäkringen med följande motivering. Enligt skadeståndslagen 5 kap 2 § första stycket 3 p. kan ersättning för personskada till följd av dödsfall lämnas till någon som stod den avlidne nära. Lagen anger inte fall som avser anhöriga till svårt skadade. Lagmotiven utesluter dock inte att ersättning kan lämnas till anhöriga för psykiska besvär när någon har skadats allvarligt. Detta gäller dock i första hand när anhöriga har bevittnat händelsen. Det åberopade rättsfallet NJA 2006 s. 181 avser ett uppsåtligt brott – försök till dråp. I förevarande fall har gärningen rubricerats som grov vårdslöshet men den grova vårdslösheten kan inte anses ligga nära eller angränsa till ett uppsåtligt brott.

Nämnden gör följande bedömning.

Skadeståndslagen (1972:207) innehåller inte någon bestämmelse som är direkt tillämplig på den fråga som ärendet gäller. Vid en ändring av lagen som trädde i kraft den 1 januari 2002 infördes emellertid i 5 kap. 2 § första stycket 3 p. en bestämmelse som ger någon som stod den avlidne särskilt nära rätt till ersättning för personskada som denne drabbats av till följd av dödsfallet.

I propositionen (2000/2001:68), som låg till grund för ändringarna i skadeståndslagen, anförde regeringen - med hänvisning till vad Kommittén om ideell skada hade skrivit i betänkandet (SOU 1995:33) – att en lagreglerad rätt till skadestånd borde begränsas till fall där den anhörige har *dödats*.

TRAFIKSKADENÄMNDEN

Vidare anförde regeringen följande. ”Givetvis kan psykiska besvär också framkallas av att en nära anhörig har skadats. Det är emellertid då inte lika säkert att besvären är en förutsebar och typisk följd av skadehändelsen. Klart är att så inte är fallet när en nära anhörig har skadats lindrigt. Däremot torde besvären inte vara oväntade och atypiska när den anhörige har tillfogats en allvarlig personskada. Men det går inte att dra en lika fast gräns mellan allvarliga och lindriga fall av personskador som mellan dödsfall och andra fall. En generell rätt till skadestånd för psykiskt lidande till följd av att en nära anhörig har skadats allvarligt skulle dessutom kunna få kostnadskonsekvenser som är svåra att överblicka. Som kommittén poängterar utesluter detta inte att skadestånd i särskilda fall bör kunna betalas även för psykiska besvär till följd av att en nära anhörig har skadats allvarligt. Framför allt gäller det när någon har tillfogats lidandet av att bevittna själva skadehändelsen (jfr rättsfallet NJA 1971 s.78). Även annars, t.ex. när den nära anhörige har överlevt efter att ha svävat mellan liv och död, kan en rätt till skadestånd te sig befogad. Regeringen instämmer dock i att en generell lagreglering inte bör utformas med sikte på fall av detta eller liknande slag, utan dessa fall bör även i fortsättningen avgöras av rättstillämpningen med beaktande av samtliga föreliggande omständigheter” (a.a.s.33).

I den nyss nämnda propositionen uttalade regeringen att närståendes rätt till ersättning vid anhörigs död borde gälla oavsett grunden för skadeståndsskyldigheten. Regeringen anförde följande.

”Rättsläget idag innebär att grunden för skadeståndsskyldigheten är av avgörande betydelse för om skadestånd för psykiskt lidande kan betalas till anhöriga. I likhet med kommittén kan regeringen inte se att det finns anledning att göra någon sådan gränsdragning. När det gäller skadestånd för personskada finns det knappast skäl att låta rätten till skadestånd vara beroende av om skadan har framkallats uppsåtligt eller av ett grovt vårdslöst eller ett enbart vårdslöst beteende. När någon dödas torde psykiskt lidande hos de anhöriga i regel vara lika typiska och beräknliga oavsett om skadevållaren varit oaktsam eller handlat med uppsåt. Det finns knappast heller några rationella skäl för att här sätta en gräns vid de fall där en nära anhörig har dödats genom ett vårdslöst förfarande. Det skulle tvärtom bara försvåra skaderegleringen, om man måste utreda om vårdslöshet har förekommit även när skadeståndsansvaret är strikt. Kommittén påpekar att det i den allmänna samhällsdebatten har framhållits att svensk skadeståndsrätt inte är tillräckligt generös när det gäller skadestånd för psykiska besvär till följd av att en nära anhörig dödas genom en skadeståndsgrundande handling. En rätt till skadestånd oavsett grunden för skadeståndsansvaret torde stå i samklang med det allmänna rättsmedvetandet. Det finns således starka skäl för att göra efterlevandes rätt till skadestånd för psykiskt lidande oberoende av grunden för skadeståndsskyldigheten.” (a.a.s. 34).

Såsom framgår ovan har regeringen uttalat att rätt till skadestånd för psykiskt lidande kan te sig befogad även i fall där den nära anhörige överlevt efter att ha svävat mellan liv och död.

Högsta domstolen har i det återopade rättsfallet NJA, 2006 s. 181 bifallit en anhörigs talan om skadestånd i ett fall där den som hade utsatts för ett dråpförsök hade erhållit livshotande skador och därför svävat mellan liv och död. I domen uttalade HD att det finns goda skäl att vidhålla den försiktiga inställning som tidigare kommit till uttryck när det gäller att i rättstillämpningen utvidga skadeståndsmöjligheterna på området. Vidare uttalades att det i förevarande fall var fråga om uppsåtligt våld som lett till att den som utsattes för våldet fått skador som varit livshotande under en inte obetydlig tid. HD ansåg i det fallet att ett yrkat belopp om 10 000 kr var en rimlig ersättning.

Nämnden anser att det varken av lagtext, förarbeten eller rättspraxis går att utläsa att rätten till skadestånd och därmed även till trafikskadeersättning för nära anhörig till den som överlevt en svår skada är oberoende av grunden, uppsåt eller vårdslöshet, för skadeståndsskyldigheten. I ovan nämnd dom från HD var det fråga om ett uppsåtligt våld. I det aktuella fallet är det fråga om grov vårdslöshet och grovt vållande till kroppsskada. Mot denna bakgrund anser nämnden att en rätt till ersättning för

T R A F I K S K A D E N Ä M N D E N

psykiskt lidande till följd av att SK har fått en livshotande skada skulle innebära en utvidgning av rätten till skadestånd. Ersättning för psykiskt lidande bör därför inte utgå.”

Dnr 2885-2009

TRAFIKSKADENÄMNDEN

Cirkulärreferat 4–2010

Fråga om en efter trafikskadan uppkommen sjukdom som medför hel arbetsförmåga inverkar på försäkringsbolagets skyldighet att fortsättningsvis utge ersättning för inkomstförlust för en varaktig skadebetingad fjärdedels arbetsförmåga (jfr Högsta domstolens avgörande i rättsfallet NJA 2009 s 104).

Vid en trafikolycka i januari 2001 ådrog sig SN en nackskada. Den medicinska invaliditeten bedömdes till tio procent. SN beviljades en fjärdedels sjukersättning på grund av nackbesvären efter trafikolyckan. I juli 2007 drabbades SN av en stroke. Därefter beviljades SN hel sjukersättning. Nämnden har bedömt att SN på grund av sina besvär efter trafikolyckan är varaktigt arbetsförmögen till en fjärdedel. Den efterföljande stroke som SN drabbats av påverkar inte SN:s rätt till ersättning från trafikförsäkringen avseende den skadebetingade delen av arbetsförmågan. Nämnden har därför funnit att ersättning för inkomstförlust bör lämnas utifrån förutsättningen att en fjärdedel av SN:s arbetsförmåga har orsakats av trafikolyckan. Jfr Högsta domstolens avgörande den 17 mars 2009 i mål nr Ö 4870-06 (NJA 2009 s 104).

I ett yttrande den 20 oktober 2009 anförde nämnden bl.a. följande.

”Av utredningen framgår bl.a. följande. SN har efter den senaste provningsperioden haft fortsatt ¼ sjukersättning samt på resterande del varit arbetslös och erhållit arbetslöshetsersättning. Han har drabbats av stroke den 3 juli 2007 och har därefter varit helt arbetsförmögen samt beviljats hel sjukersättning från och med juni 2008.

SN och bolaget synes vara ense om att trafikolyckan den 5 januari 2001 orsakat en varaktig arbetsförmåga om 25 procent av heltid samt att ersättning för inkomstförlust bör lämnas utifrån denna förutsättning även efter det att SN drabbats av stroke. ...

Nämnden gör följande bedömning.

Det får anses klarlagt att SN på grund av sina besvär efter trafikolyckan den 5 januari 2001 är varaktigt arbetsförmögen på 25 procent av heltid. De konkurrerande besvär som han drabbats av efter trafikolyckan påverkar inte hans rätt till ersättning ur trafikförsäkringen avseende den skadebetingade delen av arbetsförmågan. Ersättning för inkomstförlust bör därför lämnas utifrån förutsättningen att ¼ av den uppkomna arbetsförmågan orsakats av trafikolyckan (jfr Högsta domstolens avgörande den 17 mars 2009 i mål nr Ö 4870-06).”

(dnr 2266-2009)

TRAFIKSKADENÄMNDEN

Cirkulärreferat 5–2010

Fråga om Högsta domstolens avgörande i rättsfallet NJA 2009 s 104 är tillämpligt när den skadelidande har en sjukdom före trafikolyckan som sätter ned arbetsförmågan först efter trafikolyckan.

Vid en trafikolycka i december 2002 ådrog sig LG frakturer i båda fötterna. Den medicinska invaliditeten bedömdes till tio procent. LG beviljades halv sjukersättning på grund av fotfrakturerna. Sedan tidigare har LG en njursjukdom som medfört att LG genomgått tre njurtransplantationer före trafikolyckan. År 2006 försämrades njursjukdomen. Därefter beviljades LG tre fjärdedels sjukersättning. Det har ansetts att den princip som Högsta domstolen slagit fast i rättsfallet NJA 2009 s 104 också är tillämplig när den skadelidande har en sjukdom som fanns före trafikolyckan men då inte förorsakat någon arbetsoförmåga.

I ett yttrande den 23 mars 2010 anförde nämnden bl.a. följande.

”Av utredningen framgår att LG fick frakturer i båda fötterna till följd av trafikolyckan och att han beviljades halv sjukersättning från och med maj 2005 på grund av fotfrakturerna. I intyg utfärdat den 8 januari 2007 av specialistläkaren i ortopedi NN anges bl.a. att det inte föreligger någon förändring vad gäller LG:s funktion i nedre extremiteterna jämfört med tidigare och att han för alltid kommer att ha nedsatt funktion i extremiteterna efter skadan. Vidare framgår av utredningen att LG sedan fyra års ålder har haft en njursjukdom som medfört att han har genomgått tre njurtransplantationer 1976, 1979 och 1985. Hans njursjukdom försämrades i början av år 2006 och har medfört att han måste genomgå dialys tre gånger i veckan. På grund av denna försämring blev han under 2006 sjukskriven i varierande grad utöver sin halva sjukersättning. Den 1 oktober 2007 beviljades han tre fjärdedels sjukersättning under diagnoserna ”kronisk hemodialys, njurtransplanterad samt bilat fotfrakturer”. I intyg utfärdat den 13 mars 2007 av överläkaren JP vid dialysavdelningen ... anges bl.a. att LG inte längre är kandidat för renjurtransplantation utan behöver kronisk hemodialys. Vidare anges att hans arbetsförmåga framöver beräknas bli nedsatt till 50 procent på obestämd tid och att det inte är möjligt att öka arbetsförmågan ytterligare utan att det snarare kan bli en reducering av arbetsförmågan. Arbetsförmågan bedöms varaktigt nedsatt.

Nämnden har prövat frågan om ersättning för inkomstförlust för tiden till och med 2006. Parterna var ense om att trafikskadan hade satt ned LG:s arbetsförmåga med hälften av hel arbetsförmåga och att han som oskadad skulle ha arbetat heltid som montör. Nämnden förordade ersättning för inkomstförlust utifrån detta antagande.

Bolaget har ansett att LG:s arbetsförmåga från och med 2007 är orsakad av hans njursjukdom och att någon ersättning för inkomstförlust inte bör lämnas från och med 2007. Bolaget har vidare uppfattningen att Högsta domstolens avgörande den 17 mars 2009 (NJA 2009 s 104) inte är tillämpligt i detta fall eftersom njursjukdomen har progredierat och skulle ha medfört arbetsoförmåga. Den nedsatta arbetsförmågan är orsakad av sjukdomen och inte av trafikolyckan.

LG har uppgett att han skulle ha kunnat arbeta mellan 10- 20 timmar per vecka om trafikolyckan inte hade hänt.

TRAFIKSKADENÄMNDEN

Frågan i Högsta domstolens avgörande var vilken inverkan ett hjärtstillestånd den 13 augusti 2000 och dess följder hade på bolagets skyldighet att på grund av en trafikolycka år 1992 till den skadelidande från den 13 augusti 2000 utge trafikskadeersättning för inkomstförlust och pensionsförlust – när de båda händelserna saknade samband med varandra och var för sig utgjorde en tillräcklig betingelse för total arbetsförmåga. Tvisten gällde således frågan hur differensmetoden skulle tillämpas, närmare bestämt om personskadan till följd av hjärtstilleståndet skulle beaktas vid bedömningen av inkomstförlusten. Vid ställningstagandet till denna fråga fann Högsta domstolen att kausalitetsresonemang knappast gav någon ledning. Avgörande fick istället bli mer praktiskt inriktade överväganden och rimlighetsbedömningar. Enligt Högsta domstolen torde det innebära en förenkling för skaderegleringen om kasuella faktorer inte behövde beaktas. Vidare fann Högsta domstolen att det kan uppfattas som orimligt om den skadelidande på grund av sjukdom utan egen förskyllan skulle förlora sin rätt till trafikskadeersättning trots att arbetsförmågan inte ändrats. Mot denna bakgrund kom Högsta domstolen fram till slutsatsen att hjärtstilleståndet och dess följder inte borde påverka bolagets skyldighet att utge trafikskadeersättning för inkomstförlust och pensionsförlust till den skadelidande på grund av de skador som hon drabbats av i följd av trafikolyckan år 1992.

Nämnden gör följande bedömning.

Den utredning som finns i ärendet visar inte att LG de senaste åren före trafikolyckan har varit sjukskriven i någon större omfattning på grund av njursjukdomen. Efter trafikolyckan har han på grund av fotfrakturerna varit först helt och senare halvt arbetsförmögen. Bolaget har lämnat honom full ersättning för inkomstförlust till och med 2006. Såvitt utredningen visar har hans halva arbetsförmåga på grund av trafikolyckan inte ändrats för tiden efter 2006. Vidare framkommer av utredningen att hans njursjukdom först år 2006 satt ned hans arbetsförmåga. Nämnden anser att Högsta domstolens avgörande är tillämpligt i förevarande fall. De icke skadebetingade besvären, dvs försämringen av LG:s njursjukdom som han senare drabbats av, bör därför inte ha någon inverkan på bolagets skyldighet att efter 2006 på grund av trafikolyckan betala ersättning för inkomstförlust utifrån förutsättningen att skadebesvären har satt ned hans arbetsförmåga med hälften.”

(dnr 3622-2009)

TRAFIKSKADENÄMNDEN

Cirkulärreferat 6–2010

Besvär efter en trafikolycka har medfört endast en halv varaktig nedsättning av arbetsförmågan medan resterande nedsättning av arbetsförmågan har orsakats av icke skadebetingade sjukdomar.

Vid en trafikolycka i november 2000 ådrog sig ACW en nackskada. Den medicinska invaliditeten bedömdes till fem procent. Efter olyckan blev ACW helt sjukskriven på grund av nackbesvär efter olyckan. Under sjukskrivningstiden drabbades ACW hösten 2001 av en reumatisk sjukdom och 2003 av diskbråck i ländryggen. ACW beviljades hel sjukersättning och halv arbetsskadelivränta. Nämnden har bedömt att ACW:s nackbesvär efter trafikolyckan inte medför en varaktig hel arbetsförmåga. För tiden efter 2001 har nämnden funnit att besvären efter trafikolyckan endast bör medföra en halv arbetsförmåga. Nämnden har funnit att Högsta domstolens avgörande den 17 mars i mål nr Ö 4870-06 (NJA 2009 s 104) inte är tillämpligt.

I ett yttrande den 8 september 2009 anförde nämnden bl.a. följande.

”När trafikolyckan inträffade arbetade ACW heltid som VD-assistent ... Efter olyckan blev hon helt sjukskriven på grund av nackbesvär efter olyckan. I december 2000 blev hon uppsagd på grund av arbetsbrist. Under sjukskrivningstiden drabbades hon hösten 2001 av den reumatiska sjukdomen polymyalgi (PMR) och 2003 av diskbråck i ländryggen. Försäkringskassan har från och med maj 2004 beviljat henne hel sjukersättning under diagnosen diskbråck, hypertoni och PMR. Försäkringskassan har godkänt trafikskadan som en arbetsskada och ansett att nedsättningen av arbetsförmågan till hälften är orsakad av besvären efter trafikolyckan och att resterande hälft är orsakad av PMR och ländryggsbesvär. Försäkringskassan har därför beviljat henne halv arbetsskadelivränta.

Bolagets medicinska rådgivare i neurologi RT och DE har i yttranden den 19 februari 2002 respektive den 10 mars 2002 sammanfattningsvis redovisat följande. Det är tveksamt om besvären efter trafikolyckan orsakat en hel arbetsförmåga men annan orsak till sjukskrivningen fanns inte vid den tiden så samband får accepteras. Försämringen under senhösten 2001 beror på PMR. Hela arbetsförmågan är skadebetingad fram till oktober 2001 och därefter är halva arbetsförmågan skadebetingad.

Parterna är överens om att hela ACW:s arbetsförmåga är skadebetingad för tiden till och med september 2001. För tiden därefter är parterna oense. Bolaget har bedömt att hennes arbetsförmåga efter september 2001 till hälften beror på besvären efter trafikolyckan och till hälften på icke skadebetingade besvär. Bolaget har vidare uppfattningen att Högsta domstolens avgörande den 17 mars 2009 i mål nr Ö 4870-06 inte ändrar denna bedömning. ACW har å sin sida gjort gällande att hela hennes arbetsförmåga beror på besvären efter trafikolyckan. Hon har vidare gjort gällande att Högsta domstolens avgörande är tillämpligt i hennes fall och att hon därför bör få full ersättning för inkomstförlust även för tiden efter september 2001.

Nämnden gör följande bedömning.

Den första fråga nämnden har att ta ställning till är om ACW:s besvär efter trafikolyckan varaktigt medför en hel arbetsförmåga. Nämnden konstaterar att hennes besvär efter trafikolyckan i huvudsak består av smärta och ömhet i nacken samt att besvären har graderats till enbart fem

TRAFIKSKADENÄMNDEN

procents medicinsk invaliditet. Med hänsyn härtill och övrig medicinsk utredning finner nämnden att nackbesvären efter trafikolyckan inte kan ha medfört en varaktig hel arbetsförmåga. Nämnden finner att dessa besvär bör ha medfört endast en halv arbetsförmåga för tiden efter 2001. Vid sådant förhållande finner nämnden att Högsta domstolens avgörande den 17 mars 2009 i mål nr Ö 4870-06 inte är tillämpligt i ACW:s fall.”

(dnr 2091-2009)

TRAFIKSKADENÄMNDEN

Cirkulärreferat 7–2010

Fråga om Högsta domstolens avgörande i rättsfallet NJA 2009 s 104 är tillämpligt i fråga om ersättning för kostnader.

Det har ansetts att den princip som Högsta domstolen slagit fast i avgörandet den 17 mars 2009 i mål nr Ö 4870-06 (NJA 2009 s 104) också är tillämplig i fråga om merkostnader till följd av en trafikskada.

I ett yttrande den 8 september 2009 anförde nämnden bl.a. följande.

”BF har yrkat ersättning för kostnader för hemtjänst. Bolaget, som har ansett att denna kostnad är orsakad av trafikskadan, har lämnat ersättning för hemtjänst till den 13 september 2008 då han föll och bröt lårbenet. Bolaget anser efter denna händelse att han skulle ha haft kostnader för hemtjänst även om trafikolyckan inte hade hänt.

Nämnden har den 28 april 2009 förklarat ärendet vilande i avvaktan på parternas synpunkter om Högsta domstolens avgörande den 17 mars 2009 i mål nr Ö 4870-06 är tillämpligt i BF:s fall i frågan om ersättning för kostnader.

Bolaget har anfört att Högsta domstolen i det angivna beslutet har uttalat sig huruvida bolaget är skyldigt att utge ersättning för inkomst- och pensionsförlust vid det förhållandet att samband saknas mellan två händelser och dessa var för sig utgör tillräcklig betingelse för uppkommen arbetsförmåga. I det nu aktuella ärendet avser frågan merkostnader till följd av skada. Bolaget menar att rättsfallets tillämpningsområde principiellt sett ligger utanför frågan avseende merkostnader. Rättsfallet kan därför inte tillämpas för den nu aktuella frågan.

Frågan i Högsta domstolens avgörande var vilken inverkan ett hjärtstillestånd den 13 augusti 2000 och dess följder hade på bolagets skyldighet att på grund av en trafikolycka år 1992 till den skadelidande från den 13 augusti 2000 utge trafikskadeersättning för inkomstförlust och pensionsförlust när de båda händelserna saknade samband med varandra och var för sig utgjorde en tillräcklig betingelse för total arbetsförmåga. Tvisten gällde således frågan hur differensmetoden skulle tillämpas, närmare bestämt om personskadan till följd av hjärtstilleståndet skulle beaktas vid bedömningen av inkomstförlusten. Vid ställningstagandet till denna fråga fann Högsta domstolen att kausalitetsresonemang knappast gav någon ledning. Avgörande fick istället bli mer praktiskt inriktade överväganden och rimlighetsbedömningar. Enligt Högsta domstolen torde det innebära en förenkling för skaderegleringen om kasuella faktorer inte behövde beaktas. Vidare fann Högsta domstolen att det kan uppfattas som orimligt om den skadelidande på grund av sjukdom utan egen förskyllan skulle förlora sin rätt till trafikskadersättning trots att arbetsförmågan inte ändrats. Mot denna bakgrund kom Högsta domstolen fram till slutsatsen att hjärtstilleståndet och dess följder inte borde påverka bolagets skyldighet att utge trafikskadersättning för inkomstförlust och pensionsförlust till den skadelidande på grund av de skador som hon drabbats av i följd av trafikolyckan år 1992.

TRAFIKSKADENÄMNDEN

Nämnden gör följande bedömning.

Av utredningen framkommer inte annat än att BF på grund av sina besvär efter trafikolyckan var beroende av hemtjänst. Hans behov av hemtjänst på grund besvären efter trafikolyckan synes inte ha ändrats för tiden efter den 13 september 2008 då fallolyckan inträffade. Bolaget har lämnat full ersättning för hemtjänst för tiden till och med den 12 september 2008. Högsta domstolens avgörande avsåg frågan om inkomst- och pensionsförlust. Nämnden anser att detta avgörande inte kan tolkas så inskränkt att det enbart gäller inkomstförlust, som bolaget gör gällande. I stället anser nämnden att den princip som Högsta domstolen har slagit fast i sitt avgörande är tillämplig också i fråga om merkostnader. Nämnden anser, med beaktande av Högsta domstolens avgörande, att BF:s behov av hemtjänst på grund av fallolyckan inte bör ha någon inverkan på bolagets skyldighet att på grund av trafikolyckan betala ersättning för kostnader avseende hemtjänst. Bolaget bör därför betala ersättning för hela hemtjänstkostnaden även efter den 13 september 2008.”

(dnr 2643-2009)

TRAFIKSKADENÄMNDEN

Cirkulärreferat 8–2010

Fråga om ersättning för inkomstförlust till en skadelidande som skadade sig allvarligt som 9-åring (s.k. barnskada).

En 9-årig pojke skadade sig allvarligt vid en trafikolycka i augusti 1994. Han ådrog sig en traumatisk hjärnskada med epilepsi och synnedsättning. Det har ansetts att hans inkomstförluster bör beräknas utifrån Statistiska Centralbyråns (SCB) uppgifter om medianlön för den heltidsarbetande befolkningen på arbetsmarknaden, dvs. den inkluderar både de som endast har gymnasial utbildning och de som har eftergymnasial utbildning. SCB:s statistik avser medianlönen för 2008. Det har vidare ansetts att ersättning för inkomstförlust bör beräknas utifrån en s.k. trappstegsmodell. Eftersom statistik inte finns tillgänglig för åren före 2008 har det ansetts att löneökningen inom respektive åldersgrupp bör motsvara tre procent per år. Samma löneökning har ansetts tillämplig för åren efter 2008.

I ett yttrande den 8 april 2010 anförde nämnden bl.a. följande.

”DS har uppfattningen att han skulle ha studerat på högskola och utbildat sig till civilingenjör om han inte hade skadats i trafikolyckan.

Bolaget har uppfattningen att det inte går att fastställa vilket yrke och vilken inkomst DS skulle ha haft om han inte hade skadats i trafikolyckan. Bolaget har föreslagit att inkomstunderlagen skäligen bör beräknas till 210 000 kr för 2007, 220 000 kr för 2008 och 230 000 kr för 2009. Bolaget har vidare föreslagit att inkomstunderlagen bör beräknas till 274 500 kr per år för 2010-2014 och till 290 360 kr för 2015, vilket enligt Personskadekommitténs Cirkulär 4/09 svarar mot 2008 års medianlön för den heltidsarbetande befolkningen på arbetsmarknaden, dvs. den inkluderar både de som endast har gymnasial utbildning och de som har eftergymnasial utbildning.

Av utredningen i ärendet framgår bl.a. följande. När trafikolyckan inträffade var DS nio år och gick i tredje klass. Ett år efter olyckan fortsatte han sin skolgång. På grund av besvären efter olyckan gick han om nionde klass. Därefter gick han en fyraårig gymnasieutbildning på Riksgymnasiet i Kristianstad. Från och med juni 2006 och till och med maj 2010 är han beviljad hel aktivitetsersättning (tidigare helt sjukbidrag).

Nämnden gör följande bedömning.

Enligt 5 kap 1 § andra stycket skadeståndslagen motsvarar ersättning för inkomstförlust skillnaden mellan den inkomst som den skadelidande skulle ha kunnat uppbära, om han inte hade skadats, och den som han trots skadan har eller borde ha uppnått.

DS skadade sig allvarligt i en trafikolycka när han var endast nio år. Nämnden anser därför inte att man kan utgå från att han skulle ha studerat på högskola och utbildat sig till civilingenjör om han inte hade skadats i trafikolyckan. När ett barn har skadats allvarligt är det inte möjligt att avgöra vilken utbildning eller vilket yrke det skulle kunna ha om det inte hade skadats. Enligt nämndens mening är det i sådana fall rimligt att utgå från att barnet, om det inte hade skadats, skulle kunna ha en arbetsinkomst som svarar mot medianlönen för den heltidsarbetande befolk-

TRAFIKSKADENÄMNDEN

ningen på arbetsmarknaden, dvs. den inkluderar både de som endast har gymnasial utbildning och de som har eftergymnasial utbildning. Ersättning för inkomstförlust bör beräknas utifrån en s.k. trappstegsmodell med intervallerna 19-20 år, 21-24 år, 25-29 år och från och med 30 år.

Nämnden anser således att DS:s inkomstförluster bör beräknas utifrån Statistiska Centralbyråns (SCB) uppgifter om 2008 års medianlön för den heltidsarbetande befolkningen på arbetsmarknaden. För 2008 var medianlönen 246 440 kr för åldersgruppen 21-24 år, 274 500 kr för åldersgruppen 25-29 år och 290 360 kr för åldersgruppen 30 år. När det gäller åren såväl före som efter 2008 anser nämnden att löneökningen inom respektive åldersgrupp bör motsvara tre procent per år.

För perioden den 1 juni – 31 december 2007 samt för 2008 och 2009 då DS fyllde 22, 23 respektive 24 år bör hans inkomstunderlag beräknas enligt följande, vilket motsvarar en löneökning om cirka tre procent per år.

239 300 kr per år för perioden den 1 juni – 31 december 2007,
246 440 kr för 2008, och
253 900 kr för 2009.

DS:s framtida inkomstunderlag bör beräknas enligt följande. För 2010 då han fyller 25 år bör inkomstunderlaget beräknas till 291 217 kr ($274\,500\text{ kr} + 3\% + 3\% = 291\,217$) och för 2015 då han fyller 30 år bör inkomstunderlaget beräknas till 308 000 kr i 2010 års värde ($290\,360\text{ kr} + 3\% + 3\% = 308\,000\text{ kr}$).

När det gäller samordningen anser nämnden att den av Försäkringskassan faktiskt utbetalda aktivitetsersättningen bör samordnas för perioden den 1 juni – 31 december 2007 samt för 2008 och 2009. För 2010 bör samordning ske med 95 400 kr, vilket för 2010 motsvarar en 29-åringss aktivitetsersättning. För 2015 bör samordning ske med 101 760 kr, vilket för 2010 motsvarar hel sjukersättning i form av garantiersättning.

DS bör således få ersättning för inkomstförlust enligt följande (kalkyl bifogas).

89 100 kr för perioden den 1 juni 2007 – 31 december 2007,
156 800 kr för 2008,
159 800 kr för 2009,
195 900 kr per år för 2010-2014, och
206 300 kr per år från och med den 1 januari 2015 och till dess att DS fyller 65 år.

De löpande ersättningarna för inkomstförlust bör värdesäkras som om de hade fastställts i 2010 års värde.”

(dnr 403-2010)

TRAFIKSKADENÄMNDEN

Bilaga

Inkomstförlustkalkyl:

1 juni 2007 – 31 december 2007 (22 år)

Inkomstunderlag	139 600 kr (utifrån årsinkomst 239 300 kr)
- Aktivitetsersättning (faktisk)	<u>50 540 kr</u> (utifrån helår 86 640 kr)
	89 100 kr

2008 (23 år)

Inkomstunderlag SCB-statistik	246 440 kr
- Aktivitetsersättning (faktisk)	<u>89 691 kr</u>
	156 800 kr

2009 (24 år)

Inkomstunderlag	253 900 kr
- Aktivitetsersättning (faktisk)	<u>94 164 kr</u>
	159 800 kr

2010-2014 (25-29 år)

Inkomstunderlag	291 217 kr
- Aktivitetsersättning (beräknad)	<u>95 400 kr</u>
	195 900 kr

Fr.o.m. 2015 (30 år)

Inkomstunderlag	308 000 kr
- Sjukersättning (beräknad)	<u>101 760 kr</u>
	206 300 kr

(dnr 403-2010)

TRAFIKSKADENÄMNDEN

Cirkulärreferat 9-2010

Fråga om ersättning för särskilda olägenheter i arbete

En högerhänt man med en slitskada på nervflätan i höger arm (19 procents invaliditet), som efter trafikolyckan har återgått till sitt arbete som elektriker på heltid, har ansetts berättigad till ersättning för särskilda olägenheter i arbete med 2 000 kr per år.

I yttrande den 26 april 2010 uttalade nämnden bl.a. följande.

”Av den medicinska utredningen framgår att RE ådrog sig en slitskada på nervflätan till höger arm i samband med trafikolyckan. I invaliditetsintyget anges att han har mycket nedsatt rörlighet och kraft från axeln ner till handen, mer än 50 procents bortfall av kraften i tvärhandsgreppet och pincettgreppet, mycket svag bicepsfunktion, kramp och domningar efter ansträngning samt köldintolerans. RE är högerhänt. Efter trafikolyckan har han återgått i heltidsarbete som elektriker sedan februari 2008. RE har uppgivit att han inte kan lyfta höger tumme, inte greppa med höger pek- och långfinger och att han har svårigheter med att vrida höger arm och handled. Skadebesvärerna medför problem för honom bl.a. vid arbeten ovan huvud och under ställverks-golv samt vid kabeldragning och precisionsarbeten.

Bolaget anser att särskilda olägenheter i förvärvsarbete bör lämnas.

Nämnden gör följande bedömning.

Ersättning för särskilda olägenheter i arbete lämnas efter en individuell prövning och endast i undantagsfall då den schabloniserade ersättningen för men inte kan anses utgöra en tillräcklig kompensation för den skadelidandes anspänning i förvärvsarbete. Av den medicinska utredningen framgår att RE har fått stora besvär med finmotoriken på grund av trafikolyckan. Nämnden anser, med hänsyn till den anspänning som RE har med att utföra de arbetsuppgifter som krävs att det föreligger sådana speciella förhållanden att ersättning för särskilda olägenheter i arbete bör lämnas. I ersättningsbeloppet för men ingår ersättning för anspänning i förvärvsarbete med 4 371 kr per år enligt aktuell mentabell. Nämnden förordar att han härutöver får ersättning för särskilda olägenheter i förvärvsarbete från och med den 1 november 2006 då han delvis återgick i arbete med 2 000 kr per år.”

(dnr 328-2010)

TRAFIKSKADENÄMNDEN

Cirkulärreferat 10-2010

Fråga om ersättning för särskilda olägenheter i arbete

Vid en trafikolycka i oktober 2005 ådrog sig CL en fraktur mellan halskota C 5 och C 6, vilken medförde en komplett spastisk tetraplegi. Den medicinska invaliditeten bedömdes till 95 procent. När trafikolyckan inträffade studerade CL sista året på gymnasiet. Efter olyckan avslutade han sina gymnasiestudier ett år för sent och studerade därefter enstaka ämnen på högskola. Därefter har han efter arbetsprövning erhållit en lönebidragsanställning på halvtid. Han har ett kontorsarbete. Han har ansetts berättigad till ersättning för särskilda olägenheter i arbete med 4 500 kr per år.

I yttrande den 29 april 2010 uttalade nämnden bl.a. följande.

”Av den medicinska utredningen framgår att CL inte har någon som helst viljemässig rörelseförmåga i underkroppen. Han har viss styrka i axlar, armbågar och kan föra upp handlederna. Han kan därför köra en lättviktsrullstol på plant underlag. Han klarar inte att förflytta sig själv i samma nivå. Han kan inte kontrollera tarm- och blåsfunktion. Han är i behov av assistans dygnet runt.

CL får ökad värk i axlar efter allt sittande och orkar inte längre träna i den omfattning som han borde. Han kämpar mot ett flertal hinder under sin arbetsdag såsom framkomlighet med rullstolen, rörlighet, stress och mental trötthet. Han hinner inte alltid med vad han fått i uppgift att göra, varför han då måste skjuta arbetet till helgen för att klara tidsgränser. Han blir oerhört trött efter en halv arbetsdag och måste vila när han kommer hem.

Bolaget anser att ersättning för särskilda olägenheter i arbete bör lämnas med 3 000 kr.

Nämndens bedömning.

Ersättning för särskilda olägenheter lämnas efter en individuell prövning och endast i undantagsfall då den schabloniserade tabellersättningen för men inte kan anses utgöra en tillräcklig kompensation för den skadelidandes anspänning i arbete. Vid en samlad bedömning av omständigheterna i ärendet anser nämnden – med hänsyn till de besvär som CL har – att det föreligger sådana speciella förhållanden att ersättning för särskilda olägenheter för anspänning i arbete bör lämnas. I ersättningsbeloppet för men ingår ersättning för anspänning i arbete med 4 545 kr per år enligt tillämpad mentabell. Nämnden förordar att han härutöver får ersättning för särskilda olägenheter för anspänning i arbete med 4 500 kr per år.”

(dnr 669-2010)

TRAFIKSKADENÄMNDEN

Cirkulärreferat 11-2010

Fråga om ersättning för särskilda olägenheter i arbete

En man med en ryggmärgsskada (78 procent invaliditet), som efter trafikolyckan har återgått till sitt arbete som grävmaskinist 75 procent av heltid, har ansetts berättigad till ersättning för särskilda olägenheter i arbete med 5 000 kr per år.

I ett yttrande den 19 augusti 2010 anförde nämnden bl.a. följande.

”CO har yrkat ersättning för särskilda olägenheter i arbetet med 5-6 000 kr per år. Av den medicinska utredningen följer att han efter olyckan i stort är helt rullstolsbunden till följd av inkomplett parapares med fraktur TH12-L1. Han kan gå kortare sträckor med kryckkäppar men kan inte stå utan stöd. Han har p.g.a. skadan svår neurogen smärta framför allt i höger knä och lår samt i ryggen för vilken han dagligen medicinerar med smärtstillande preparat. Han har ständigt urinläckage och måste därför bära uridom dygnet runt vilket medför återkommande urinvägsinfektioner. P.g.a. nedsatt känsel drabbas han av återkommande omfattande och svårbehandlade trycksår.

Efter rehabilitering började CO arbeta i juli 2007. Han arbetade före skadan som grävmaskinist på heltid och arbetar nu i samma arbete men 75 procent och uppbär därtill 25 procentersättning. Grävmaskinen har genom försäkringskassans försorg handikappanpassats. På arbetsplatserna föreligger svårigheter vid förflyttningar då marken är sörjig, lerig och tung vilket försvårar när han ska ta sig fram på kryckor. När han väl är på plats i grävmaskinen fungerar arbetet bra men han undviker p.g.a. förflyttningssvårigheterna att gå ur grävskopan för att fika eller äta lunch. Cirka en till två gånger i veckan har han problem med fecesinkontinens och han måste då gå hem tidigare. Det är överhuvudtaget problem med toalettbesök på arbetsplatserna då toaletterna ofta är trånga och han måste ha tillgång till vatten. Detta innebär att han undviker att gå på toaletten på arbetstid. Hans sammantagna problematik innebär att han arbetar under stor anspänning.

Bolaget anser att ersättning för särskilda olägenheter i arbete bör lämnas med 5 000 kr per år.

Nämndens bedömning

Ersättning för olägenheter i arbete lämnas efter en individuell prövning och endast i undantagsfall då den schabloniserade ersättningen för men inte kan anses utgöra en tillräcklig kompensering för den skadelidandes anspänning i arbete. Vid en samlad bedömning av omständigheterna i ärendet anser nämnden – med hänsyn till den stora anspänning CO har – att det föreligger sådana speciella förhållanden att ersättning för särskilda olägenheter i arbete bör lämnas. I detta fall ingår i tabellersättningen för men – förutom ersättning för men och olägenheter i daglig livsföring – också ersättning för anspänning i arbete med 4 545 kr per år. Nämnden förordar att CO härutöver får ersättning för särskilda olägenheter i arbete med 5 000 kr per år från och med juli 2007 till och med december 2009, sammanlagt 13 000 kr.”

(dnr 1549-2010)

TRAFIKSKADENÄMNDEN

Cirkulärreferat 12-2010

Fråga om ersättning för psykiskt lidande av övergående natur (sveda och värk) till följd av nära anhörigs död

Vuxna barn har inte ansetts berättigade till ersättning för psykiskt lidande av övergående natur (sveda och värk) till följd av faderns död som inträffade ca ett år efter trafikolyckan.

I ett yttrande den 11 maj 2010 anförde nämnden bl.a. följande.

”Av utredningen framgår att L-EL var med om en trafikolycka den 7 juli 2008 varvid han ådrog sig en hög tvärsnittslesion medförande tetraplegi, respiratorberoende samt tal- och sväljsvårigheter. L-EL avled till följd av skadorna den 10 juli 2009. Under sjukhustiden vårdades han på intensivens fram till september 2008 och därefter på rehabiliteringen till och med april 2009. Den 1 maj 2009 flyttade han till ett särskilt boende där han bodde fram till sin bortgång. Han efterlämnade bl.a. sina barn UL, AB och AL.

UL, AB och AL har yrkat ersättning för sveda och värk till följd av faderns bortgång med 25 000 kr vardera. De har bl.a. anført att om lagstiftaren ansett att dödsfallet måste ske inom viss tid efter skadehändelserna hade detta omnämnts i förarbetena.

Bolaget har godtagit att samband föreligger mellan dödsfallet och skadan men anser att de lagliga grunderna för rätt till ersättning för sveda och värk inte är uppfyllda. Med hänsyn till de svåra skadorna och den överlevnadsprognos som följer av en sådan typ av skada bör de anhöriga enligt bolagets uppfattning med all sannolikhet under en längre tid ha varit medvetna om de risker som varit förenade med skadan. Det är därför bolagets bedömning att underrättelsen om själva dödsfallet i lagens mening inte kan anses ha uppkommit så oväntat och plötsligt för de anhöriga, att en psykisk skada kan presumeras.

Nämnden gör följande bedömning.

I 5 kap 2 § 3 p. skadeståndslagen (1972:207) föreskrivs för den händelsen att en personskada har lett till döden att ersättning skall betalas för personskada som till följd av dödsfallet åsamkats någon som stod den avlidne särskilt nära.

I regeringens proposition (2000/01:68) Ersättning för ideell skada, som legat till grund för den nyss nämnda bestämmelsen, anförs på s. 71 att personskadan består i detta fall regelmässigt av en psykisk chock eller andra psykiska besvär. För att sådana besvär skall vara ersättningsgilla som personskada krävs att de är medicinskt påvisbara. När någon dödas genom en skadeståndsgrundande handling, kommer dödsfallet som regel plötsligt och oväntat, inte sällan på ett våldsamt sätt. Det ligger i sakens natur att de efterlevande då drabbas av psykiskt lidande utöver den allmänna sorgen och saknaden efter den närstående. Man kan därför normalt utgå från att den närstående har åsamkats psykiska besvär. I sådana fall där det inte är aktuellt att ersätta andra skadeföljder än sveda och värk och smärre belopp avseende kostnader eller inkomstförlust bör man utan närmare utredning kunna utgå från att dessa besvär är att hänföra till personskada. Då bör det sålunda inte vara nödvändigt att den närstående styrker de psykiska besvären genom läkarintyg eller liknande utredning.

TRAFIKSKADENÄMNDEN

Av utredningen framgår att L-EL avled i juli 2009 till följd av de skador han fick vid trafikolyckan i juli 2008. Vidare framgår att han under några månader vårdades på intensivvårdsavdelningen och därefter på rehabiliteringsavdelningen för att från och med maj 2009 vårdas på ett särskilt boende fram till sin bortgång. Med hänsyn att L-ELs tillstånd synes ha varit stabilt sedan hösten 2008 och till att han avlidit ca ett år efter trafikolyckan anser nämnden inte att UL, AB och AL kan antas ha drabbats av sådana psykiska besvär av övergående natur som nära anhöriga drabbas av vid underrättelse om dödsfall som kommer plötsligt och oväntat. Mot denna bakgrund och till vad som anges i förarbetena anser nämnden inte att UL, AB och AL är berättigade till ersättning för sveda och värk för psykiska besvär till följd av L-ELs bortgång.”

(dnr 829-2010)